

Delavska Pravica

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.— ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Cilj strokovnih organizacij

Povojna doba je vsa neprestana revolucija. Notranje presnavljanje ne le posameznikov, ampak celih narodov je v diametralnem nasprotju z zunanjim in obstoječim. Od časa do časa izbruhne v posameznih krajih to nasprotje na dan v obliki take ali take revolucije, puča, političnega prevrata itd. Problema notranje razdvojenosti in preorientacije, in problema celotnega gospodarstva pa te revolucije ne rešijo. Res čudno je: toliko je nezadovoljstva, toliko novega iskanja, toliko govorjenja o novih potih, novih smereh, a glavnega vzroka, ki je v duhovni poglobitvi in spremembi celotnega gospodarskega sistema, ne poudari in ni rešila nobena revolucija zadnjih let. Pa, če bi jih ne mogla naenkrat rešiti, vsaj nakazala naj bi jih v vsej njihovi jasnosti in logičnosti. Vsi zadnji prevrati in poizkusi prevratov so ostali na površju politične oblike, boja za politično moč. To je še dediščina predvojne politične miselnosti. Duhovna razravanost pa je vsak dan večja, gospodarsko stanje je vsak dan gorše. Mesto individualnega kapitalizma lezemo v monopolnega.

V vseh revolucionarnih poizkusih je vendar ena konstantna točka: **strokovne organizacije**. Princip strokovnih organizacij je ostal povsod, čeprav je v posameznih državah dobil in dobiva nove oblike. Velika ruska revolucija je dobesedno pometla z vsem obstoječim in pričela graditi popolnoma iznova. Strokovne organizacije je obdržala in jim dala celo odločujočo funkcijo. Mussolini je strokovne organizacije obdržal in jim skuša dati celo gospodarsko soodločujočo moč. Hitler je obdržal strokovne organizacije sicer z manjšo svobodo, vendar bodo še imele močno vlogo, ako bodo državni organi razumeli njihov pomen. Avstrija skuša postaviti celotno življenje na stanovsko-strokovno bazo. Nočemo in ne moremo se ogrevati za katerokoli teh oblik v celoti. Ugotavljamo le, da je dosedaj vsak računal s strokovnimi organizacijami in da hoče in bo moral še računati. Oblike same niso stalne in se bodo še presnavljale in izpopolnjevale.

Naše strokovne organizacije zlasti delavske so se razvile iz politično-podpornih društev. Delavec si ni upal kaj zahtevati, le medsebojno si je hotel pomagati. Življenje pa ga je prisililo, da je zahteval. **Strokovne organizacije morajo biti borbene**. Če danes niso dovolj, je to pač rezultat izrednih in prehodnih političnih in gospodarskih razmer. **Bodočnost je njihova**, pa ne samo v intervencijah, ne samo v gesti energičnih zahtev, ampak v **bistvenem soodločevanju v vseh gospodarskih vprašanjih**. V tem vidim izpolnjeno njihovo nalogo. Življenje je najprej borba za obstoj. Du-

hovne dobrine morejo obstojati in učinkovati le po izpolnjenju telesne življenske ohranitve. Naloga strokovnih organizacij je predvsem borba za kruh, dasi so jim svojstvene tudi vzgojne in splošno kulturne naloge. Zato bi moral biti vsak človek najprej strokovno organiziran. Vsak stan naj bo strokovno čim enotnejše in celotno organiziran. Medsebojne interesne difference naj bi reševal pod vidikom splošne koristi gospodarski svet. V tem svojstvu bodo strokovne organizacije sestavni in odločujoči faktor v gospodarskih svetih. Torej ne samo urejanje mezdnih sporov, higijenskih naprav, izplačilnih kuvert, itd. mora biti delo strokovnih organizacij, ampak tudi vprašanje produkcije, prodajnih trgov, soodločevanje o pro-

dajnih cenah, razvoja posameznih panog produkcije itd. je njihova naloga.

Ako govorimo o strokovnih organizacijah, mislimo splošno le na delavske. Te so bile najbolj vidne, ker so bile najbolj borbene. Kje pa je ostal naš kmet s svojo strokovno organizacijo? Kakšno vlogo so imele v dobi zadnjih let strokovne organizacije privatnih in javnih nameščencev? Borbeno, gospodarsko? Nel! Prav malo intervencijsko pod vidikom in plaščem političnih strank. In obrtniške obrtne zadrage? In rezultati tega cincanja!!?

Strokovne organizacije in produktivno-konzumne zadrage morajo postati po gospodarskih svetih najvažnejši činitelji gospodarskega in socialnega, s tem pa tudi političnega življenja.

Važni sklepi plenarne seje centralnega tajništva DZ

V dneh 9. in 10. julija se je vršila v Sarajevu plenarna seja centralnega tajništva Delavskih zbornic cele države. Ljubljansko Delavsko zbornico so zastopali Uratnik, Čelensnik, Juvan in Lombardo. Na tej seji se je poleg tekočih poslov in letnega proračuna centralnega tajništva razpravljalo o važnih socialno-zaščitnih in zavarovalnih zakonih, s posebnim ozirom na težki položaj delavcev in nameščencev v obstoječi gospodarski krizi.

Predvsem ugotavlja plenarna seja, da se socialno-zaščitni zakoni ne izvajajo pri čemer trpijo delavci in nameščenci ogromno materialno in moralno škodo. V mnogih slučajih se mora delavstvo za 8 urni zakoniti delovni čas boriti s stavko. To znači, da tudi nadzorne oblasti ne polagajo zadosti pažnje na izvajanje delavske zaščitne zakonodaje. Plenarna seja poudarja nujno potrebo, da ministristvo za socialno politiko in narodno zdravje oskrbi inšpekcijam dela zadostnih sredstev, da bodo mogli uspešno vršiti svoje naloge v svrhu pravičnega in doslednega izvajanja socialno zaščitne zakonodaje. Plenarna seja je osvojila več sklepov med katerimi so v glavnem sledeči:

Obrtni zakon.

Delavske zbornice in z njimi celokupno delavstvo in nameščentstvo so odločno proti vsaki reviziji obrtnega zakona, preden je ta zakon v celoti izveden. V kolikor so potrebne nujne stilistične ali redakcijske napake se dajo te popraviti s prakso in tolmačenjem zakona po upravnih in sodnih oblasteh. Plenarna seja je ugotovila stilistične in redakcijske napake in jih predlaga ministristvu za trgovino, obrt in industrijo. Nujno potrebno pa je, da se takoj uveljavi pravilnik o razsodišču dobrih ljudi, ter pravilnik o strokovno nadaljevalnih šolah. Za ta dva pravilnika je plenarna seja izdelala svoje predloge, ki bodo predloženi ministristvu trgovine, obrti in industrije. Delavci in nameščenci se nadejajo, da bo minister za trgovino, obrt in industrijo čimprej

uveljavil oba navedena pravilnika, zlasti pravilnik o razsodišču dobrih ljudi (obrtne sodišče), brez katerega izgubi delavstvo več milijonov zasluženega in neizplačenega zasluga.

Zakon o minimalnih mezdah.

Plenarna seja ugotavlja, da so delavske mezde padle globoko pod najskromnejši **eksistenčni minimum** in da je vsled tega nastala **nujna potreba zavarovati delavski eksistenčni minimum z zakonom o minimalnih mezdah**. Tudi veliko število industrijev vidi v minimalni delavski plači edino sredstvo, da se prepreči popolno propadanje številnih industrijskih panog. V ta namen bo odbor zbral vse potrebne podatke in pokrenil, da se zakon čimprej uveljavi.

Zaščita brezposelnih.

Plenarna seja je z zadovoljstvom vzela na znanje odlok ministristva za socialno politiko, da se pravica na brezposelno podporo pri borzah dela podaljša na 20 tednov. Toda sredstva borz dela so še vedno nezadostna in jih je treba okrepiti, ker jih je smatrati za jugoslovanski sistem zavarovanja delavcev proti nezaposlenosti. Odbor je z zadovoljstvom ugotovil, da se je začelo z zbiranjem sredstev za bonovin. fonde za javna dela in da so se tudi začela nekatera javna dela že izvajati. Od teh javnih del pa mestno delavstvo ter nameščentstvo, ki je po brezposelnosti najbolj prizadeto, nima koristi. Zato je odbor sklenil, da zbere potrebne podatke o stanju obstoječih fondov za javna dela in zahteva od oblasti, da se del teh fondov porabi za zaposlitev mestnega prebivalstva odnosno podeli borzam dela za podpore brezposelnim.

Zaščita rudarjev.

Plenarna seja navaja pažnjo javnosti na številne nesreče v rudarstvu ter obupno stanje rudarskih delavcev, ki morajo brniti poslednje ostanke svojih dohodkov. Povprečna zaposlenost rudarjev ne traja več

Viničarski vestnik

Sirena iz Haloz.

V tem delu naše slovenske vinorodne pokrajine smo najbolj ubogi viničarji. Tako zvane viničarske Haloze so kakor pravcata kolonija, v kateri moramo služiti samo drugim, zemlja rodi za nje, nam pa niti koruzni košček kruha ne ostane. Inteligent, kakor kmet, meščan ali deželan, vsak, kdor ima tu v Halozah vinogradno posestvo, vsak tudi tu stiska in tlačja svojega viničarja čim najbolj to zna in more. Vnebovpijočih krivic je tu toliko in takšnih kot menda nikjer drugod po naših viničarskih krajih. Plače imamo tako ničeve, da sploh to plače niso. Večkrat se je že v naši javnosti obravnavalo predvsem bedni položaj nas haloških viničarjev, toda zganil se ni nihče, prav nihče, da bi tu s svojim krščanskim zgledom vrnil delovnemu ljudstvu njegove izgubljene, toda zaslužene pravice, radi česar je ravno toliko bede, to je, da bi se znašel kdo, ki bi začel gledati na nas viničarje kot na svojega bližnjega in ki bi se zato zadovoljil z nekoliko manjšim dobičkom. Tega ni in ga še najbrž dolgo ne bo. Ravno te dni smo videli viničarsko pogodbo, ki viničarju določa plače — reci in beri dva dinarja dnevno (pri njegovi hrani) in kar je še izrečna posebnost, da je tako sramotno pogodbo diktiral in lastnoročno podpisal vinogradnik svečenik, inteligent, celo z doktorskim naslovom. Da se niti tak človek, tak delodajalec ne zaveda tolike strašne krivice ali pa se je zavedati ne zna, je s tem položaj haloških viničarjev na splošno kar zadosti pojasnjen.

Vse, kar nam še daje upanje in pomoč v takšnih zares srednjeveških razmerah, je delo v strokovni organizaciji. Razmere nas same organizirajo. Krivice, ki jih trpimo, so najboljša agitacija in radikalnejši govorniki k združitvi vseh, ki smo ponižani in opeharjeni za sadove našega dela. Saj vedno bolj spoznavamo, da smo mi tudi samo kot sredstvo drugih, naša vrednost pri vinogradnikih pa je le tolika, dokler in kolikor njim zmoremo kar največ storiti. Mi tudi vidimo, da so si kot kapitalisti vsi popolnoma enaki, brez ozira kakšen poklic ali položaj kdo izmed teh zavzema v človeški družbi. Pod pritiskom takšnih razmer so res mnogi tovariši obupali. Tako obupali, da ne verjamejo več prav nikomur, se izogibljajo vsega, tudi že cerkve. V takem ozračju in s takim proletarijatom je tedaj silno težko tudi delo v strokovni organizaciji. Pa vendar po zaslugi nekaterih res zavednih in hrabrih tovarišev obstoja upanje, da bo šlo.

Zavrčka skupina pod vodstvom tov. Kokot Jožeta začena povsem novo delo. Strokovna organizacija mora imeti značaj borbenosti in to brez pardona pred vsakomer, ki borbo izzove. Skupina pri Sv. Barbari je tudi z zadnjim občinim zborom

kakor dva dni v tednu, notranje ureditve rudnikov pa postajajo vedno slabše. Na drugi strani je popolnoma prenehalo vsako strokovno pripravljanje delavcev za boj s prirodnimi elementi, posebno s plini, in kvalificirane delavce vedno bolj nadomestujejo delavci, za katerih življenje ni nihče odgovoren. Zaradi odpora gotovih skupin rudarskih delodajalcev ni bil uveljavljen enoten zakon o rudarstvu. Istočasno se obstoječi tehnični in policijski predpisi o varnosti, ter ureditvi rudnikov od poslodajalcev ignorirajo. Rudarska inspekcija dela ne more funkcionirati, ker nimajo rudarska glavarstva niti pare kredita za izvrševanje nadzorstva in obiskovanje rudnikov. Rudarski glavarji so pisarniški uradniki in prihajajo v rudnike samo, ko je treba ugotoviti nesrečo, ki se je pripetila. Zato zahtevajo delavske zbornice enoten zakon o rudarstvu, sedanji prilikam odgovarjajoče predpise o tehnični ureditvi in varnosti v rudnikih, življenja sposobno inšpekcijo dela, ki mora biti popolnoma izločena od vpliva poslodajalcev, pa tudi od vpliva državnih organov, v kolikor oni napram delavcem fungirajo kot delodajalci. Končno se mora zagotoviti strokovno šolanje rudarskega naraščaja.

Posebno smatra odbor za dolžnost zahtevati, da se socialno skrbstvo za rudarje naveže na ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje, ker organi ministrstva za gozdove in rudnike sodelujejo s poslodajalskimi organizacijami že radi tega, ker je država sama največji rudarski poslodajalec.

poživila svoje delo. Razveseljivo je to, da pridejo k sejam odbora tudi člani brez posebnega poziva. Tu je zdaj najbolj važno, kako se bo končala sporna zadeva med viničarjem Pintaričem Jožefom in njegovim delodajalcem g. Groblarjem Ignacijem, župnikom pri Sv. Marku niže Ptuja. Viničar, ki je v tej nadarbinski službi že nad celih 30 let, ki je odslužil že na enem mestu tri gospodarje-župnike, obtožuje sedanjega svojega gospodarja, da mu je lani odtegnil običajni zaslužek 10 Din dnevno na 6 Din, da mu je odvzel njive, ki jih je ves čas hasnoval, da mu je odvzel delo in ga sedaj starega in obnemoglega sili iz stanovanja. V tej zadevi je sicer »Strokovna zveza viničarjev« lojalno posredovala s pismeno intervencijo, želeč, da bi se zadeva mirno, brez vsakega vznemirjenja okolice poravnala, toda dotični gospod na to niti ni odgovoril, pač pa, kakor prizadeči viničar sam privede, da ga je na to še huje nadržal, da se je starček kar zjokal in pobežnil. Vložili smo že predlog viničarske komisije v tej zadevi; če ne bo drugače, bo pa tov. Pintarič svoje pravice hlapca Jerneja še iskal pri sodišču. Naj potem tu kdo poreče, da smo komunisti ali marksisti, nam je vseeno. Nihče ni dolžan krivice pod silo zmolčati. Od nas organiziranih viničarjev prav nihče tudi ni kriv, da je prišlo tako daleč. Mi smo hoteli, da se zadeva tiho uredi, če pa to ni šlo, je krivda onega, ki tega ni hotel, kateremu se sploh ne zdi vredno, da bi prisluhnil haloškemu viničarju in mu dal, kar mu pred Bogom in pred ljudmi gre.

Rudarji

Zagorje. V nedeljo 15. t. m. smo imeli redni mesečni sestanek naše skupine. Udeležba je bila večja kot običajno, vendar smo pogošeli nekatere tovariše. Zeleti je, da bi ob prihodnjem sestanku nobeden ne izostal.

Tovariš Lešnik je poročal o plenarni seji Delavske zbornice ter poudarjal, da bi bilo napaka, da bi kdo nastopal proti Delavski zbornici kot socialni instituciji. Treba pa je stremeti za tem, da se ta socialna institucija spopolnuje in ozdravi to, kar je v njej nezdravega.

Razgovorili smo se tudi o stanju, v katerem se rudarji nahajamo, ter poudarjali, da bo tudi v bodoče treba skupnega nastopa. Treba pa bo odpraviti nedostatke, ki smo jih opazili pri zadnjem boju rudarskega delavstva s TPD.

Vzeli so se na znanje sklepi seje Strokovnega odbora, zlasti se je poudarjala važnost sestankov. Ker prihajajo tudi v Zagorje ljudje, izgleda, da so naprošeni in imajo navodila blatiti Jugoslovansko strokovno zvezo in nje načelstvo, smo poudarili, da zaupamo vodstvu naše organizacije, ker smo si to vodstvo sami izvolili. Je sicer zelo grda naloga blatiti poštene ljudi, a še grše, če jo opravljajo ljudje, ki hočejo biti krščanski. Mi strokovno organizirani člani JSZ, ki smo z velikimi žrtvami

jalec. Nemogoče je, da bi bili isti organi ministrstva za šume in rude, ki predstavljajo državo v poslodajalskih organizacijah obenem tudi socialno zaščitni organi delavstva.

Delovni čas prometnega osebja.

Plenarna seja ugotavlja, da tudi za prometno osebje še vedno ni urejeno vprašanje delovnega časa. Odbor je sklenil zahtevati od prometnega ministrstva sklicanje tozadnevne ankete, ki bo nadaljevala delo o reguliranju delovnega časa vsega prometnega osebja.

Mednarodno reguliranje delovnega časa.

Odbor je vzel na znanje poročilo o 18 konferenci mednarodnega urada dela v Ženevi. Pozdravlja sklenitev mednarodne konvencije o zavarovanju in podpori nezaposlenih, ter želi, da naša država čim prej to konvencijo ratificira. Obžaluje, da ni bil dosežen mednarodni sporazum o 40 urnem delovnem tednu, upa pa, da se bo to zgodilo prihodnje leto in da bodo delegati naše države glasovali za to. Odbor pozdravlja vstop USA v mednarodni urad dela, kakor tudi napovedani pristop Rusije.

Plenarna seja je pokazala popolno soglasnost v pogledu nujnosti izvedbe brezposelnega in starostnega zavarovanja delavstva. Plenarna seja poudarja, da je mogoč prehod iz obstoječe gospodarske in socialne krize edino v tem, da se dvigne kupna moč širokim plastem delovnega ljudstva.

bojevali težak boj za obstoj, združeni v tej organizaciji, bomo tudi sedaj in v bodoče združeni v JSZ, pa naj bo to kakemu nergaču prav ali pa ne.

Vendar pa svetujemo onim, ki hočejo razpravljati o organizaciji ali njenem vodstvu, naj se poprej dobro informirajo, preden govore, da ne bodo raznašali neresnice. Naš rudar dovolj trpi, in kdor ima voljo, ima dovolj prilike, da temu revežu pomaga. To pa more vršiti le tako, da ga podpira v njegovi pravični borbi. Zelo slabo uslugo pa mu stori oni, ki hoče onemogočiti to, kar edino more delavca voditi k boljšim razmeram, to je delavsko strokovno organizacijo. Kdor se čuti poklicanega, naj gradi, a ne podira.

Trbovlje. Vsi oni rudarji, ki so dosegli pravico do pokojnine pri nemški bratovski skladnici, ki jim pripada na podlagi reproducirane pogodbe iz leta 1928, sklenjene med našo državo in Nemčijo, naj se za pojasnila obrnejo na strokovno skupino rudarjev, in sicer ob nedeljah dopoldne. Nečlani morajo eventuelne dejanske stroške za delo povrniti.

Po zadnji izpremembi pravil nemške bratovske skladnice, je za prejemanje pokojnine iz Nemčije zadeva nekoliko bolj komplicirana. So nekateri, ki tu že leta prejemajo pokojnino, a jo iz Nemčije radi ovir in nepravilnega postopanja niso prejeli.

Prihodnjo nedeljo 22. t. m. bomo pri nas volili župana. Vloženi sta dve kandidatni listi, na prvi kandidira g. Klenovšek Jakob, ki je bil pri zadnjih volitvah že izvoljen za župana. Na listo so se združili delavci, kmetje in obrtniki in bo nosila ime stanovska lista. Ti trije so gotovo upravičeni, da upravljajo občino in vodijo njeno gospodarstvo. Druge liste bo nosilec g. Koren Miha, na katero so se složili oni, ki so pri zadnjih volitvah ostali v manjšini.

Sloga jači, nesloga tlačí! Tako govorijo sedaj naši rudarji in zatrjujejo, da bodo v naprej za svoja krušna vprašanja edini. Mi ta korak odobravamo in bomo pri složnem delu vedno po svojih močeh pomagali. Naše geslo je: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.« O, da bi jih bilo mnogo, ki bi to geslo tudi dejansko izvajali.

Lesno delavstvo

Nazarje. V nedeljo, dne 8. julija se je vršil pri nas dobro obiskan sestanek, na katerem je poročal o obrtnem zakonu z ozirom na predloge od strani delodajalcev, ki gredo za tem, da se zakon poslabša, tov. Rozman iz Ljubljane. Ob tej priliki se je pojasnilo tudi naše stališče glede zadržanja kluba kršč. soc. v Del. zbornici. Govor je bil tudi o izvedbi fonda za pokojninsko zavarovanje. O tem bo še posebej razpravljal odbor, nakar se bo ponovno sklical članski sestanek, ki bo o tem končno veljavno sklepal. Takih sestankov oziroma razgovorov bi si želeli čim več.

Slovenjgradec. Naša skupina se je odločila, da skliče sestanek in tako tudi naše delavstvo dobi priliko, da sliši predloge delodajalcev po poslabšanju obrtnega zakona. Zato se je v nedeljo 8. julija vršil dobro obiskan sestanek, na katerem nam je o posledicah teh zahtev poročal tov. Rozman iz Ljubljane. V takih primerih se ravno vidi pomen del. strok. organizacij. Posameznik bi tu ne pomenil nič, — take napade more odbijati le zavedno in organizirano delavstvo. Govor je bil tudi o izvedbi podpornega fonda. Soglasno se je sklenilo, da se začne s pobiranjem prispevkov za podporni fond s 1. avgustom 1934. Prihodnji sestanek se bo vršil v nedeljo 5. avgusta, na katerem vse tovariše že danes opozarjamo. Le izobraženi in delovni bomo kos nalogam, ki se nam stavljajo na pot. Skušali bomo organizirati redne sestanke in to vsaj vsak drugi mesec.

Tekstilno delavstvo

Kranj. Pred nedavnim smo poročali v »Delavski Pravici«, kako se v »Jugobruni« omalovažuje in briskira delavska zaščitna zakonodaja. Pogosto se sliši beseda, da delavski zakoni ne vredijo nič. Ne vemo ali se s tem hoče reči, da naši socialni zakoni niso zanič za delavstvo, ali pa za to ne vredijo nič, ker jih vsakdo lahko briskira. Gospodom na vodilnih mestih v navedeni tovarni moramo povedati, da spada delavska socialna zaščitna zakonodaja v sklop državnih zakonov in da ti zakoni veljajo prav toliko kakor zakon o zaščiti države ali drugi državni zakoni. Če torej po mnenju vodilnih gospodov v navedeni tovarni delavski zaščitni zakoni ne vredijo nič, se pravi, da tudi ostali državni zakoni zanje ne vredijo nič. To nam potrjuje tudi dejstvo, da se delavstvo obkłada z raznimi nečednimi psovskami, za katere imamo tudi zakone, in sicer kazenski zakon. Za kapita-

Agitacija proti Jesenicam se nadaljuje

Jesenice, dne 15. julija 1934.

K modernizaciji in povečanju obratov tovarne v Zenici na račun izdelkov, ki se že izdelujejo v naši tovarni, smo odločno povedali svoje mnenje v 25. številki »Delavske Pravice« z dne 21. junija t. l. To naše stališče je s stvarnimi in statističnimi podatki podkrepil v članku »Naša železna industrija v nevarnosti« strokovni tajnik tov. Rozman v »Delavski Pravici« z dne 28. junija t. l. Belgrajška »Politika« pa je priobčila članek od nekega g. Šantića, v katerem se hoče podtikati jeseniškemu delavstvu, da je bil njegov nastop radi nameravane modernizacije neupravičen. Na ta članek je pod gornjim naslovom odgovoril »Trgovski list« z dne 7. t. m. Ker ta odgovor v celoti zajema v tem vprašanju tudi naše, že objavljeno mnenje na članek v »Politiki« in gledanje naših gospodarskih krogov na ta problem, ga v celoti priobčujemo.

V »Politiki« je objavil g. Milan Šantić članek o razširjenju državnega podjetja v Zenici, proti čemu da so Jesenice čisto neupravičeno nastopile. Na dveh kolonah razlaga g. Milan Šantić, kako da je razširjenje železarn v Zenici nujno potrebno ter navaja pri tem tele razloge:

1. Večjih železarn razen Kranjske industrijske družbe na Jesenicah ter državne v Zenici nimamo. Vsled tega moramo dobavljati železni material v tujini, za kar dajemo na leto pol milijarde.

2. Danes ne proizvajamo doma niti polnih 45.000 ton železa, uvažamo ga pa nad 115.000 ton.

3. Jesenice in Zenica izdelujeta samo manjše izdelke, glavni železni material kot mostne konstrukcije in tračnice pa uvažamo.

4. Da bi začeli vse doma proizvajati, je nemogoče, ker bi bili za to potrebni dve milijardi, ki jih nimamo.

5. Mogli pa bi razširiti obstoječo železarno v Zenici in jo modernizirati. O večjih investicijah pa zaenkrat sploh ni govora.

6. Alarm Kranjske industrijske družbe proti nameravanemu malenkostnemu razširjenju Zenice je zato napačen, tem manj pa je KID upravičena protestirati, ko pa je investirala sama v zadnjih letih 150 milijonov dinarjev. Jesenice delajo, Zenica pa je bila 18 mesecev brez posla.

7. Jesenice hočejo na vsak način preprečiti načrt Zenice in se pri tem sklicujejo na neki »socialni« razlog, da bi potem prišlo 2500 delavcev na Jesenicah ob kruh. Kaj to ni »socialni« razlog, če je brez dela 3000 delavcev v Zenici, vzklika z ogorčenjem g. Milan Šantić.

liste in njihove hlapce vredni samo delavec, in to toliko časa, dokler ga morejo brezmejno izkoriščati, preganjati, sikanirati in postavljati na ceste. Če pa delavec zahteva svoje človečanske pravice, tedaj pa tudi za kapitalista ne vredni ništa.

Da pa je danes tako, da si dovoljuje vsakdo, in to celo inozemski parasiti, iz naših žuljev — norčevati, briskirati in teptati delavsko socialno zakonodajo in žaliti dostojanstvo delavstva, je pač največja krivda v delavstvu samem, ki to pusti. Ali se zavedamo, zakaj naše pravice ne vredijo ništa? Zato, ker sami tako hočemo. Kdor pa hoče, da bodo njegove pravice nekatere vredile, ta mora v vrsto strokovno bojno organiziranega delavstva. Ne bodimo še dalje hlapci Jerneji, kajti v nas samih je moč, da damo svojim zakonom zopet veljavo.

Tržič. Na članek v 13. št. »Delavca« bi lahko veliko odgovorili. Ker pa smo za skupno delo, smo z veseljem vzeli na znanje konec istega članka, samo bi želeli, da se bo to tudi v resnici izvajalo. Glede dela za zboljšanje položaja delavstva v tukajšnjih tovarnah ugotavljamo, da smo vedno pri vseh akcijah sodelovali in bili prvi za skupnost, kar delavstvo samo najbolje ve. Glede članarine mimogrede omenjamo, da tudi pri naši organizaciji dobi vsak član tedensko časopis ter tudi pri razdelovanju podpor nismo zaostali. Delavstvo samo pa ve, kdo se je posluževal in se še poslužuje dostojnejše agitacije.

Sestanek. V soboto, dne 21. t. m. se bo vršil v Rokodelskem domu ob pol 9 zvečer članski sestanek z dnevnim redom: Kako si bomo izboljšali naš delavski položaj. Ker je ta sestanek zelo važen za vsakega člana, se vsi opozarjajo, da se istega sigurno in točno udeležijo.

8. Zenica je v srcu največjega in najbogatejšega rudarskega bazena in ima prvovrstno železo, Jesenice pa so na sami meji in morajo uvažati železo celo iz Zenice.

9. Delavska sila je v Zenici mnogo cenejša kot na Jesenicah in zato zaključuje svoja izvajanja g. Milan Šantić, da treba posvetiti Zenici vso pažnjo, ker gre tu za najvišje državne interese. (Podčrtali mi.)

K tem izvajanjem g. Šantića — in vsakdo mora priznati, da smo jih reproducirali zelo objektivno — moramo dodati nekaj pripomb. Predvsem moramo opozoriti, da delavci na Jesenicah prav nič niso protestirali proti razširjenju obrata v Zenici, temveč le proti temu, da bi Zenice začele izdelovati predmete, ki jih sedaj izdelujejo Jesenice v zadostni količini za vso državo. Jesenice so protestirale le proti temu, da se z razširjenjem obratovanja na enem kraju ubija obratovanje drugega domačega zavoda. Samo v tem je bil protest in če hoče g. Šantić, da je v svoji polemiki objektivni, potem ne sme na to resnico pozabiti.

Kakor pa kaže članek g. Šantića, bi imeli jeseniški delavci presneto prav, če bi protestirali še iz drugega razloga. Gospod Šantić pravi namreč, da je treba posvečati večjo pažnjo Zenici že zato, ker je tu delovna sila cenejša. To pa se pravi s preprostimi besedami: vse naj se koncentrira v Zenici, ker je treba tu delavcem manj plačati, kar pa mora seveda z logično konsekvenco privedi do tega, da bodo tudi drugod delavci slabše plačani. (Podčrtali mi.) Naše mnenje pa je, da so danes delavci v Jugoslaviji že zadosti nizko plačani in da bi bilo treba s posebnim zakonom prepovedati vse one sramotno nizke plače, ki se plačujejo na jugu države. S še nadaljnjo proletarizacijo delavstva ne bo prav nikomur pomagano, najmanj pa industriji, ki od samih revežev ne more živeti. Že celo pa ne gre, da plačuje državno podjetje delavce slabše od zasebnega. In če more KID, ki mora uvažati železo iz Zenice, ki plača tudi za svoje izdelke višje prevozne stroške, plačevati svoje delavce bolje kot državno podjetje, potem je to dokaz, da jih plačuje državno podjetje mnogo preniko. Kajti vsaj tako, kot vsak zasebnik, mora državno podjetje plačevati delavce in naravnost neoprostljiv bi bil dumping z delavskimi plačami po državnem podjetju.

Nehati se mora že enkrat ona skrajno napačna miselnost, da se morajo socialno višje stoječe pokrajine prilagoditi socialno nižjim, ker pravo gospodarsko delo je le v tem, da se nižje stoječe dvignejo na nivo višje stoječih. V tem je tudi izhod iz krize.

Sicer pa res ne razumemo, kako more konstruirati g. Šantić nasprotje med Jesenicami in Zenico.

Recimo, da so vsi podatki g. Šantića suho zlato. Kaj sledi iz teh podatkov? Da proizvajamo še enkrat manj železa in železnih izdelkov, kakor pa jih uvažamo. Logičen sklep iz te konstatacije je samo eden: da povečamo proizvodnjo. Če bomo pametno delali, potem bomo pač povečali proizvodnjo na ta način, da jo povečamo s sodelovanjem že obstoječih železarn. Kolikor morejo te povečati z lastnimi sredstvi proizvodnjo, to treba pospeševati, če pa ne morejo obstoječe železarne prevzeti vse nove proizvodnje, potem je pač treba ustanoviti nove. Čisto napačno pa bi delali, če bi povečali proizvodnjo na ta način, da bi ustvarjali na enem polju nadprodukcijo, dočim bi na drugem obstajalo še naprej pomanjkanje. In le proti temu so nastopile Jesenice. Ali je bil potemtakem protest Jesenic neupravičen?

G. Šantić pravi, da se v Jugoslaviji železne konstrukcije in tračnice sploh ne proizvajajo. Zakaj pa se tega ne loti železarna v Zenici? Tračnice vendar neobhodno potrebujemo! Zakaj ne bi Zenica razširila svoj obrat in proizvajala tračnice? Jesenice eno, Zenica drugo, kaj je treba, da nastane med njima konkurenca, ko pa obe skupaj premalo proizvajata!

Zdi se nam, da bi bilo vse že mnogo bolje in da vse te debate sploh ne bi bilo treba, če bi država svoje podjetje v Zenici komercializirala ali pa ga kratkoma prodala domačim zasebnikom. Potem ne bi Zenica stala 18 mesecev brez dela sredi najbogatejšega rudarskega bazena, temveč bi že davno našla možnost, da bi obratovala v pol-

Vinički:

Delavstvo v Dolnji Lendavi v Prekmurju

Tovarna dežnikov.

Ta tovarna, delniška družba, zaposluje okrog 20 delavk oziroma delavcev, ki pa delajo le še polovico dni v mesecu. Dočim jih je do nedavna plačevala mesečno, se zdi, da jim hoče zdaj delo plačevati od ure, s čimer bi bili zelo prikrajšani in njihov borni zaslužek še bolj zmanjšan. Znano je, da izkazuje to židovsko podjetje dežnikov vsako leto zelo visok dobiček. In gotovo je na Slovenskem polno trgovin, ki jim dobavlja ta tovarna svoje izdelke.

Pletarna Blau i Bartoš.

V tem podjetju je zaposlenih okrog 30 delavk, o katerih pa je znano, da prejemajo neverjetno nizko mezdno, počenši od 80 do 100 Din mesečno, ki pa gotovo pri več let zaposlenih ne presega 450 Din mesečno. Dekleta so same domačinke, pretežno s kmetov in se krčevito drže zaposlitve, vesele, da si prislužijo vsaj nekaj beličev, najsi bodo še tako borni.

Znano je prav o tem podjetju oziroma njunih lastnikov, da izvajata nečuten pritisk na zaposlene v namenu, da ne bi izražale svojega nezadovoljstva ter jim grozita, da sprejmeta mesto njih druge.

Nič bolje se ne godi delavstvu v obrtih. Tako sta na primer dva dimnikarska pomočnika pri dimnikarju — priseljenem Slovincu, ki je tu obogatel, plačana na mesec s 500 Din, čeprav mu opravila skoraj sama vse delo v obširnem okolišju in sta zaposlena najmanj po 11 ur dnevno, navadno pa od 5 zjutraj do 6 zvečer.

Redko kje se na Slovenskem izrablja delavstvo tako nečuvno in neženirano, ko v Prekmurju, obojito v Lendavi. Pogoji zaposlitve so tod morda najneugodnejši in povrh ne uživa delavstvo od nikoder pomoči. Zdi se mi, da se krajevna politična uprava za te razmere premalo zanima, vsaj nekoliko so ji razmere gotovo znane, ker se delavci hodijo pritoževati nad krivicami, ki jih trpijo. Ker tega ni, se židovski kapitalisti-posestniki čutijo še bolj varne in oblastne.

Delavstvo ima svoje ustanove. Čudim se, da ni še po prevratu segla v ta kot ljubljanska inspekcija dela. Zdi se, da bi bilo tu njeno področje, našla bi obilo dela, če bi hotela razmere spoznati in jih količikaj raziskati. V delavstvu bi si pridobila zupanje in bi znabiti vnela v njih dovzetnost za kako strokovno gibanje. Žal, da je prav ta plat in prav v Lendavi odvisna samo od enega izšolanega človeka, ki ga pa Lendava še dolgo ne bo dala. Tako se kaže stanje v ikaj neugodni luči in brezupno. — Jugoslovska strokovna zveza bi stonila plodno delo, če bi opozorila inspekcijo dela na delavske razmere v Dol. Lendavi in sprožila odločitev te važne delavske ustanove, da bi v kratkem poslala v Lendavo inspekcijsko moč, in sicer nenadejano ter že preje zadevno informirano o razmerah tamkaj. (Konec.)

Opomba uredništva. Pred časom smo prejeli članek pod gornjim naslovom od enega naših aktivnih sodelavcev, kateri je dalj časa živel med dolnjelendavskim delavstvom in tako imel priložnost, se poglobljevanje s tamkajšnjimi razmerami. Ker opisuje razmere tako kot so, sestavek v informacijo našemu delavstvu in javnosti priobčujemo.

V slovenski Lurd — Rajhenburg bo 14. avg. pripeljal posebni vlak množico romarjev iz vseh strani Slovenije, ki se bo v veličastni baziliki poklonila Lurški Devici. Po opravljenih pobožnostih 15. avgusta zjutraj pa se odpeljejo romarji na celodnevni izlet v Zagreb. To bo eno najlepših letošnjih romanj. Kdor le more, naj se pridruži! Podrobna pojasnila dobite, če se takoj prijavite na naslov: Romarski list »Po božjem svetu«, Ljubljana, Tyrševa cesta 17.

nem obsegu. Zlasti v težki industriji odloča tudi to, kako se dela, in mesto da se gleda na Jesenice z neprijaznimi očmi, bi bilo mnogo bolje, da bi se od njih naučili delati.

Na vse zadnje pa še o odkritju g. Šantića, da so Jesenice na meji. V času, ko je akcijski radij aeroplanov daleč nad 1000 kilometrov, so seveda v primeru vojne v nevarnosti le Jesenice. Zato bodo tudi Nemci prestavili iz Poruhra vsvo svojo težko industrijo, isto bodo storili Francozi v Alzaciji; Škodovi zavodi pa se bodo preselili pod Karpate. Ne čudimo se, če še vedno nismo prišli na zeleno travco, če morejo še po tolikih letih strašiti po našem vodilnem časopisju tako abotni »razlogi«.

Senčne strani bolniškega

Problemi naših nameščencev

Vsi smo edini v tem, da je bil z uvedbo obveznega bolniškega zavarovanja storjen na socialnem polju velik korak naprej. S tem je bila dana možnost tudi delavcem in nameščencem, da v slučaju bolezni ne ostanejo brez sredstev, kakor tudi ne brez potrebne zdravniške oskrbe. Kljub temu ima tudi svoje senčne strani. Danes se hočemo predvsem nekoliko pobaviti pri **nameščenskem bolniškem zavarovanju** (Trgovsko bolniško podporno društvo).

Glede hranarine nimamo ničesar pripomniti, ker se ta izplačuje v redu. Pač pa se ne moremo zadovoljiti povsem z zdravniško oskrbo, katero nam nudi bolniška blagajna. Pri naši bol. blagajni imamo ugodnost, da v slučajih bolezni izberemo svobodno zdravnika, ki ima z bol. blagajno pogodbo in nas sprejme v privatni praksi. Ta ugodnost je velikega pomena, kajti izbereš si zdravnika, do katerega imaš zaupanje. V splošnem moramo pripomniti, da imamo zdravnike, ki ležijo naše članke z vso potrebno skrbjo. Žal pa imamo tudi zdravnike, ki očitno pokažejo, da jim bolnik, ki pride v ordinacijo z nakazilom bolniške blagajne, ni dobrodošel. Prav pogosto pa se zgodi, da dobiš primeren tuš, ako si napravil napako, da nisi takoj ob vstopu pokazal svoje bol. nakaznice, temveč si isto izročil šele po pregledu. Ne samo, da si okregan, ampak se dogodi tudi, da ti zdravnik že dana navodila za zdravljenje ovrže in ti pove povzru še to, da se ne bi mučil s teboj toliko časa, ako bi vedel, da si član bol. blagajne. Kako vpliva tako postopanje na bolnika, ve le oni, ki je to že preizkusil. S tem je omajano bolniku vsako zaupanje v zdravnika kakor tudi v bolniško blagajno. Ta stvar je prišla že tako daleč, da velja načelo v resnih slučajih iskati zdravniške pomoči le za svoj denar. Vendar se človek vpraša, čemu je tega treba, ko vendar dajanje, ki jih plačujemo za bolniško zavarovanje niso tako malenkostne in bi moral zavarovanec dobiti v slučaju bolezni od bol. blagajne ono, kar potrebuje. Pripominjamo pa še, da zgoraj opisano postopanje od strani zdravnikov ni opravičljivo, kajti svojih zmožnosti ne stavljajo zastonj na razpolago, temveč so za vsak slučaj pomoči, ki jo našim zavarovancem nudijo, plačani. Res, da je ta honorar nekoliko manjši nego običajni in da se izplačuje menda šele koncem vsakega meseca, vendar je tudi lep dohodek za zdravnike, ker je krog bolnikov precej velik.

zavarovanja

Vprašanje zase tvorijo tudi zdravila. Z ozirom na varčevanje zdravnik ne sme predpisati za zavarovancevo zdravje primernih zdravil, ako so nekoliko dražja. Inramo vtis, da je za zavarovance najpogostejše zdravilo aspirin, ki naj dela čudeže in ozdravlja še tako težke bolezni. Koliko blagajne pri takem varčevanju prihranijo, nam ni znano, mnenja pa smo, da nič, kajti z nekoliko dražjimi, a izdatnimi zdravili, bi gotovo bolezen temeljiteje ozdravili ter bi ne bilo nato nobenih nadaljnjih zdravljenj in stroškov, ki so s tem v zvezi.

O rešitvi, ki bi zadovoljila vse strani, se je že mnogo pisalo, vendar do pravih zaključkov ni prišlo. Zadeva je precej zamotana. Da bi bol. blagajna nastavila stalne zdravnike kot OUZD, se nam ne zdi primerno, ker iz izkušenj, ki jih imajo zavarovanci pri OUZD, vemo, da je ta način še slabši. Ne samo, da so stroški izdatno večji, temveč tudi zdravniška oskrba ne bi bila zadovoljiva, kajti zdravnik, ki ne prejema honorarja od vsakega slučaja, temveč samo mesečno plačo, bi imel pri ordinacijah še manj interesa, kar je docela razumljivo. Zasilna odpomoč bi bila nekoliko v tem, da bi oni zavarovanci, ki ne žele iti k zdravniku z nakaznico bol. blagajne, po končanem pregledu zahtevali račun, katerega bi potem predložili blagajni, ki naj ga jim poravnava. Eventuelno naj bi razliko v honorarju nosil zavarovanec sam. Pripominjamo, da ta rešitev ni ravno najboljša, ker je zvezana s stroški za zavarovance, vendar naj bi bila samo zasilen pripomoček.

★

Naši dopusti.

Vsak nameščenec nestrno pričakuje čas, ko se odtegne pisarni ali trgovini za nekaj dni oz. tednov svojega dopusta. Koliko dopusta nam gre, vsak nameščenec dobro ve; ni pa vsakomur znano določilo § 329/1 o. z. glasom katerega mora biti dopust nepretrgan in se ne sme deliti na več delov, kakor to prakticirajo nekateri delodajalci. Edina izjema, ki daje možnost, da se deli dopust na dva dela, je v slučaju, da v pisarni ni zaposlenih več nego 3 nameščenci.

Češkoslovaška industrija stekla je popolnoma uničena. V letu 1929 se je izvozilo stekla za 1,5 milijarde čeških kron, v letu 1930 točno za eno milijardo Kč, v letu 1932 pa samo še za 600 milijonov Kč.

Pojasnilo

Na članek »Križa rudarskega in kovinarskega zavarovanja«, ki je bil priobčen v »Delavski Pravici« z dne 12. julija t. l., smo prejeli pojasnilo, katerega v celoti priobčujemo. Urednik.

V zadnji številki »Delavske Pravice« je tov. Joško Rozman napisal članek pod naslovom: »Križa rudarskega in kovinarskega zavarovanja«, odnošno »za sanacijo bi se morale zanimati tudi občine.«

Podpisani sem kot bivši član socialnega odseka jesienske občine v stanju cenj. bravcem »Del. Pravice« pojasniti, kaj so občine na prošnjo »Strok. odbora kovinarjev« za sanacijo bratovskih skladnic podvzele.

Zavedajoč se važnosti tega vprašanja je jesienska občina na predlog soc. odseka pozvala vse okoliške občine, kakor tudi okoliške občine rudarskih revirjev, da se izjavijo, če so pripravljene sodelovati na anketi, katere bi se sklicala v svrhu razmotrivanja tega vprašanja. Ugotavljam pravici na ljubo, da so se vse pozvane občine izjavile za sodelovanje s pripombo, naj jesienska občina ukrene vse potrebno za sklicanje te ankete, kakor tudi za sestavo programa in z zbiranjem potrebnega materiala. Jaz in jesienski g. župan sva se domnili, da skupaj pripraviva vse potrebno. K nesreči pa so se ravno tedaj vršile občinske volitve, ki so to zadevo zavlele in sem tudi jaz od delovanja na občini bil odrezan. Da stvar ne bi zamrla, sem jo izročil predsedniku jesienske skupine, da jo izvede v istem smislu kot je bila začeta ter sem o tem obvestil tudi J. Rozmana.

Ker sem prepričan, da tudi Joško ne mara nikomur delati krivice, naj po tem pojasnilu prizna, da nezanimanje občin za to vprašanje ni krivo, če se tozadevna anketa še ni vršila, pač pa dejstvo, ker ni bilo nikogar, ki bi g. jesienskemu županu pomagal sestaviti program in zbrati material. Bertancelj Franc.

To in ono

Hrastnik. Že dolgo ni imel Hrastnik priložnosti pozdraviti v svoji sredi novomašnika. To se je slednjič zgodilo. V nedeljo 8. t. m. smo sprejeli novomašnika č. g. Ramška Viktorja pred Logerjevo zasilno cerkvijo. Pred slavalokom se je zbralo mnogo ljudi in pevski zbor obnovljenega prosvetnega društva je zapel za to priliko nalašč zloženo pesem. Belo oblečene deklice so deklamirale, ena mu je izročila prelep šopek rož, v imenu prosvetnega društva pa ga je pozdravil s kratkim nagovorom g. Arnshek. Nato so bile v nabit polni cerkvi slovesne večernice, ki jih je vodil g. novomašnik ob številni asistenci. Odpeval je mladinski zbor. Vsa slovesnost je napravila na vse globok vtis. G. novomašnik je sin rudarja, zato pozna gorje rudarjev, saj je tudi sam večkrat ob počitnicah še kot dijak delal v rudniku. Želimo mu obilo božjega blagoslova, presrečnim staršem pa čestitamo. Oče novomašnika je predsednik tukajšnje strokovne skupine rudarjev, mati, brat in sestre pa so pri cerkvenem pevskem zboru.

Denar mladoletnikov se bo smel v bodoče nalagati le v Državni hipotekarni banki. Prvotni predlog skupščine, da bi se smel nalagati tudi v drugih denarnih zavodih, ki bi nudili popolno varnost, ter tudi posojati zasebnikom pod zadostno varnostjo, je bil spremenjen. Odslej bo torej ves denar mladoletnikov šel v Državno hipotekarno banko.

Delavska skupnost?

»Socialna Pravda« glasilu »Radniškega struk. saveza v Zagrebu« piše:

Direktor mednarod. urada dela H. Buttler je obiskal med drugimi tudi Zagreb. Zagrebška Delavska zbornica, ki naj bi tega direktorja spravila v stik z delavci, si je to pravico in zastopstvo rezerviralo kar lepo zase in je od tega izključilo — krščanski Radnički Strukovni Savez. Hrvaški marksisti imajo pač čudne pojme o delavski skupnosti. Le kako naj ima potem hrvaški delavec zaupanje do svoje delavske zbornice! Ali so mari Delavske zbornice zato tukaj, da eni zanje plačujejo, drugi pa v njih enostransko komandirajo.

Iz uprave. Prva prihodnja številka »Delavske Pravice« izide v četrtek, dne 2. avgusta 1934.

KNJIGOTISK
BAKROTISK
KLIŠARNA

LITOGRAFIJA
KAMENOTISK
OFFSETTISK

JUGOSLOVANSKA TISKARNA

LJUBLJANA • KOPITARJEVA 6

ILUSTRACIJE IN KLISEJI DAJO REKLAMI
SELE PRAVO LICE. - ZA REKLAMO V VI-
SOKIH NAKLADAH UVAŽUJTE LE OFF-
SETTISK, KI JE DANES NAJCENEJŠI!